

creatieve u-turn

Ook in verkeersbordenland is er geen ander woord voor u-turn dan u-turn. Creatieve ommezwaai is goed gevonden, maar geeft volgens mij toch een rooskleuriger beeld. Alsof je kiest voor een andere tak van kunst, alsof je ineens besluit dat je ook wel eens met klei kunt gaan werken in plaats van met accoorden.

Terwijl het toch echt en heus betekent: je keert om terwijl je in de verte je luchtkasteel al ziet liggen. Je gaat terug naar de Neanderthalgrot waar het warm en veilig en donker was. Je maakt je liedje niet af, je rolt je schilderij op in plaats van het in te lijsten, je hebt migraine op de dag dat je een afspraak met een uitgever hebt, je gelooft de Neanderthaler die zegt: allemaal leuk en aardig, maar wat een zooi is het hier!

Of opeens lijkt alles wat glansde als diamanten op klatergoud, zinloos en lelijk. En dat wist je immers ook al. Wat doet het er toe. Wat maakt het uit?

Je kunt het bijna een creatieve depressie noemen. Depressie is geen actieve somberheid of melancholie. Depressie is de mistige koude van onverschilligheid. Niets doet ertoe, niets zal nog ooit verschil maken. In week 3 hebben we het hier al uitgebreid over gehad.

De kunst is nu, om dit gevoel van depressie, dat nu eenmaal hoort bij het creatieve proces, te doorstaan zonder ernaar te handelen. Doe geen onomkeerbare dingen, vraag als het mogelijk is bedenkijd en weet: dit gaat voorbij. Lik je wonden, houd op met toneelspeken tegen jezelf (vooral tegen jezelf!), wees eerlijk: nu, op dit moment, kan het me allemaal even Helemaal Niks meer schelen. Maar hak het niet in steen.

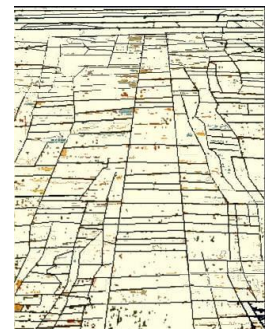
Het creatieve proces – je kunstenaarspad, je Artist's Way – is altijd vloeiend, altijd in beweging. Je kunt nooit zeggen: zo werkt dat bij mij. Want een andere keer, dag, minuut, werkt het weer anders. Wees daarop bedacht, en laat het gebeuren. Je hebt je kunstenaarskind uitgeput, je wilde te snel, je realiseert je opeens dat het hiezen van één pad het achter je laten van een ander pad betekent, of iemand heeft je keihard bekritiseerd – hoe het ook komt, het hoort erbij. Heb mededogen met jezelf.

← Paul Klee [Hauptweg und Nebenwege](#)

Iemand heeft een muziekstuk geschreven naar aanleiding van dit schilderij. Een klein stukje eruit staat op [Youtube](#).

Misschien is het helemaal niet je smaak (voor mijn oren is het iets te schril), maar wat ik ermee zeggen wil:

Doordat ik dat schreef, over je kunstenaarspad, herinnerde ik me opeens dat schilderij van Klee, dat ik heb gebruikt bij een gedicht over mijn autobiocursisten, en al googelend kwam ik die muziek tegen, en trouwens ook nog een mooie inkleurplaat die je misschien wel tot eigen werk inspireert. Als je in zo'n zinloosheidsfase zit, droom dan weg. Googel je een weg naar nieuwe vonken, snuffel bij de Slegte of de kringloopwinkel, laat even alle discipline los, alle doelgerichtheid, blader gewoon. Sloom, speels, als een

kind op een druilerige zondagmiddag. Mamma, ik heb niks te doen. Nou, doe dan maar lekker niks.

hulp vragen

Vraag om hulp als je zover bent. Soms is het niet eens nodig. Soms kan het goed werken om je specifieke angst onder ogen te zien, en erover te schrijven. Waar ben je precies bang voor? Dat je door de mand zult vallen? Dat het toch nooit afkomt? Dat die strenge leraar van vroeger toch gelijk krijgt? Dat je relatie zal veranderen als kunst echt op de eerste plaats gaat komen bij jou, als je nu doorzet?

hoe ziet je blokkade eruit?

Hoewel ik ook heel graag collages maak en met photoshop speel, is schrijven nog steeds wel mijn hoofdweg. Dus heb ik het meest verstand van *writer's block*. En ik weet dat de eerste oorzaak van *writer's block* is: dat je niet eerlijk durft te zijn. Je durft jouw waarheid niet zwart-op-wit op papier te zetten. Dus probeer je tegen heug en meug je personage een andere kant op te sturen, en houtherig, stotterend proza dat tenslotte zwijgt, is het resultaat. Een kunstenaar moet altijd de waarheid vertellen. Zijn eigen, persoonlijke waarheid. Zonder authenticiteit loopt je scheppingsproces een keer vast.

Zo zien veel blokkades eruit: je denkt dat je moet meedoen aan een heersende trend in de kunst, terwijl je juist zo dol bent op Victoriaanse plaatjes, of streekromans, of bombastische muziekstukken. Je denkt dat je om "echt iemand te worden" precies hetzelfde moet doen als al die anderen? Uhhuh.

Of ben je juist bang dat het "niet origineel" is wat jij maakt? Foutje! Zolang jij precies maakt wat jij wilt, wat voor jou de enige, ware manier is, ben je altijd origineel. De origine, de bron, ligt bij jou. Niet bij de mode, niet bij de critici, niet bij je ego dat zo graag beroemd wil worden.

In [Honderd Valkuilen](#) schreef ik:

Om writer's block te voorkomen moet je ook naar je lichaam luisteren, en je eigen ritme vinden. Niet voor niets noemen we het totaal van geschreven werk van een auteur zijn "corpus". Ook de Jong zegt hierover: "Zoals een mens verandert in zijn lichaam, ouder en rijper wordt, zo verandert een schrijver ook in zijn oeuvre - dat zijn tweede lichaam is."

Writer's block is géén gebrek aan wilskracht of discipline. Discipline mag nooit de motor zijn waarop je schrijven draait. Het moet zo zijn dat je niets liever wilt dan gaan schrijven, en dat bereik je alleen door te schrijven over wat werkelijk van belang is. Voor jou.

alles wat je wilt

De opdracht die bij de valkuil over *writer's block* hoorde, was:

Nummer van 1-100. Maak (snel!) een lijst van 100 onderwerpen waarover je zou willen schrijven, ongeacht of je dat kunt, of er verstand van hebt.

Zo'n lijst kun je maken voor alle kunstvormen. Wat zou je allemaal kunnen schilderen? Waarover zou je muziek kunnen componeren? Of zelfs: welke kunstvormen zou je allemaal willen beoefenen? Ik zou wel een muziekstuk willen componeren, en dan een mooi filmpje erbij, met foto's en collages en teksten. Hij is met opzet zo lang, want dan zoek je alle hoeken en gaten van je ziel en je geest en je herinnering af naar inspiratie. Doe hem zo snel mogelijk, neem geen tijd om de onderwerpen te beoordelen op hun merites.

ogen open

En opens - zo gaan die dingen - openen zich mijn ogen voor een gedicht dat ik uit de poëziekalender scheurde, en dat al maanden hier aan de muur hangt:

Onderweg

Wat reizen is. Jezelf verwijderen van alles wat jou kent en talen spreekt waarin je niet verdwalen kunt. Hier tekenen voor ontvangst. Zutritt verboten. È pericoloso sporgersi. Cherchez la femme. Niet spreken met den wagenvoerder. The lord is my shepherd.

Hier is niets leesbaar. Tekens verwijzen naar geen ding, geen doel dat iets wil weten van jouw intieme leven. Dit is de echte reis, geen uitstapje. Geen aankomst nog. In een onbekende taal klinkt hier misschien het woord wel voor geluk.

Willem van Toorn

totem

Maak een totem, zoek een totem (p195, 4) raadt Cameron aan. In *The Vein of Gold* laat ze je zelfs een complete pop maken, heel leuk om een keer te doen. (Google "creativity dolls" bij afbeeldingen, en je krijgt de prachtigste voorbeelden.)

Maar het maakt niet uit hoe je totem eruitziet, als hij je er maar aan herinnert dat je nooit hoeft te twifelen aan de creatieve stroom. Die droogt nooit op, ook niet als jij zelf tijdelijk even uitgedroogd bent. Je kunt je totem ook even bewust ter hand nemen, alsof je de Muze aanroept.

Mijn totem is een klein steentje van sodaliet met een Indiaans handje erop, met de spiraal die ik als logo voor mijn heldenreis heb gekozen.